

SUUNNITELMA OPPILAIDEN SUOJAAMISEKSI KIUUSAAMISELTA, HÄIRINNÄLTÄ JA VÄKIVALLALTA

**MATTI LOHEN KOULU
KERKONJOEN KOULU**

Päivitetty 27.10.2021

Sisältö

1.KOULUKIUSAAMINEN	3
1.1. Mitä koulukiusaaminen on	3
1.2. Ennalta ehkäisevä toiminta.....	4
1.3. Keinoja kiusaamisen tunnistamiseen.....	4
1.4. Toimenpiteitä kiusaamistapauksissa	4
2. HÄIRINTÄ.....	6
3. VÄKIVALTA.....	6
4. KURINPITOTOIMENPITEET	7
4.1. Luokasta poistaminen	7
4.2. Laiminlyötyjen kotitehtävien korvaaminen.....	7
4.3. Jälki-istunto	7
4.4 Kirjallinen varoitus	8
4.5 Erottaminen.....	8
5. MUITA KASVATUSKEINOJA.....	8
5.1. Puhuttelu	8
5.2. Kasvatuskeskustelu	8
5.3. Sovittelu.....	8
6.AIKUISEN OPPILAASEEN KOHDISTAMA KIUSAAMINEN, HÄIRINTÄ JA VÄKIVALTA.....	9
7. SEURANTA JA ARVIOINTI	9
8. SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN, TARKISTUS JA PÄIVITYS	9

Tämän suunnitelman tarkoituksena on turvallisuuden ja viihtyvyyden lisääminen sekä kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäiseminen ja vähentäminen. Periaatteena on, että kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ei hyväksytä. Suunnitelma perustuu perusopetuslakiin (POL 29§ 2 mom.) sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutoksiin ja täydennyksiin (OPH määräys50/011/2010).

1.KOULUKIUSAAMINEN

Kiusaamista ja väkivaltaa ei hyväksytä ja kaikenlaiseen koulutyön häiritsemiseen puututaan välittömästi. Kiusaamisen selvittely edellyttää kykyä havaita kiusaaminen sekä rohkeutta ja taitoa puuttua siihen heti. Se joka havaitsee kiusaamista, selvittää ketä kiusataan, kuka kiusaa, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat nähneet. Myös oppilas, joka havaitsee kiusaamista, on velvollinen ilmoittamaan asiasta opettajalle tai muulle koulun aikuiselle. Kiusaamisen ja työrauhaongelmien ehkäisemiseksi noudatetaan koulussa yhteisiä sääntöjä. Ongelmatilanteissa tehdään yhteistyötä oppilaiden huoltajien kanssa.

1.1. Mitä koulukiusaaminen on

Konfliktit ja erimielisyydet ovat väistämättömiä ihmisten välisessä toiminnassa – näin myös luokassa oppilaiden ja opiskelijoiden kesken. Välienselvittelyt eivät sinänsä ole paha asia, vaan niillä on myös kehitykselliset tehtävänsä.

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaamisella tarkoitetaan yhteen ja samaan oppilaaseen toistuvasti kohdistuvaa tahallisen vihamielistä käyttäytymistä. Kiusaaminen voi olla suoraa tai epäsuoraa. Suora kiusaaminen on fyysistä tai verbaalista. Epäsuora kiusaaminen on sosiaalista manipulointia. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi

- tönimistä
- lyömistä
- haukkumista ja pilkkaamista
- yksin jättämistä
- ilkeitä puheita takanapäin
- eristämistä luokan, ryhmän tai virtuaaliryhmän sosiaalisesta kanssakäymisestä.

Kiusaamista eivät ole riidat ja erimielisyydet. Ne eroavat kiusaamisesta siinä, että ovat yleensä ohimeneviä ja hetkellisiä eikä niiden kohteeksi joudu jatkuvasti yksi ja sama oppilas. Kiusoittelu tai raju leikki eivät ole kiusaamista, jos leikissä säilyy osapuolten välillä yhteisymmärrys ja keskinäinen kunnioitus. Leikin kuuluu olla hauskaa kaikkien mielestä.

1.2. Ennalta ehkäisevä toiminta

Kiusaamista ehkäistään parhaiten rakentamalla päivittäisessä koulutyössä sellaista ilmapiiriä, joka lisää suvaitsevaisuutta ja jokaisen ainutlaatuisuuden hyväksymistä. Lapsia ja nuoria suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, sosiaaliset taidot ja toimivat ihmissuhteet.

Luokanopettajien ja -valvojien tunneilla käsitellään yhdessä elämisen ja toimimisen periaatteita ja selvitetään, mikä on kiusaamista, keskustellaan sen vaikutuksesta kiusattuun oppilaaseen ja koko ryhmään. Oppilaille annetaan ohjeet, miten heidän tulee toimia, jos heitä kiusataan tai he havaitsevat kiusaamista. KiVa-tunteja pidetään säännöllisesti KiVa-koulun toimintapaketin mukaisesti.

Koulu tekee yhteistyötä myös poliisin kanssa ohjauksen, opastuksen ja oppituntien pidon merkeissä. Poliisiin otetaan myös yhteyttä, jos koulussa tapahtuu oppilaan tai muun koulussa työskentelevän henkilön fyysistä uhkaamista tai kiusaamista, johon lievemmat toimenpiteet eivät auta.

1.3. Keinoja kiusaamisen tunnistamiseen

On tärkeää, että koko koulun henkilökunta havainnoi jatkuvasti oppilaiden välisiä vuorovaikutustilanteita ja huomioi erityisesti:

- mitä oppilaiden välillä tapahtuu eri tilanteissa, etenkin välitunnilla, käytävillä ja luokassa ennen oppitunnin alkua
- jätetäänkö joku oppilas jatkuvasti valitsematta ryhmiin
- nauretaanko jonkun vastauksille toistuvasti
- viettääkö joku oppilas välituntinsa lähes aina yksin

Tämän lisäksi kiusaamista tunnistetaan mm. seuraavilla toimenpiteillä:

- Opettajan / terveydenhoitajan haastattelut
- Kyselyt oppilaille (KiVa-kyselyt: syksyllä työrauha ja kiusaamiskysely ja keväällä iso KiVa-kysely)
- Vanhempainillat ja vanhempien haastattelut

1.4. Toimenpiteitä kiusaamistapauksissa

Kiusaamiseen puuttuu jokainen kouluyhteisön jäsen sitä havaittuaan. Havaitseminen vaatii henkilökunnalta läsnäoloa ja kuuntelua. Alla muutamia muistisääntöjä koulun aikuisille siitä, miten olla hyvä kuuntelija.

- Kuuntele
- Varaa aikaa
- Ole myötätuntoinen, empaattinen ja kannustava
- Tee lisäkysymyksiä
- Älä moiti

- Älä vähättele
- Mieti yhdessä muita vaihtoehtoja, ongelmanratkaisuja
- Sovi mahdollisista jatkotoimista
- Kysy tarvittaessa lupa käsitellä asiaa muiden/oppilashuoltoryhmän kanssa

Kiusaamisen ehkäiseminen ja kiusaamiseen puuttuminen Kiva Koulu -ohjelma on suunnattu perusopetuksen vuosiluokille 1-9. Ohjelmassa keskitytään paitsi kiusaamisen ennaltaehkäisemiseen, myös mahdollisimman tehokkaaseen kiusaamistapauksiin puuttumiseen.

Matti Lohen koulussa toimii kahden henkilökuntaan kuuluvan aikuisen muodostama Kiva-koulutiimi. Kun vanhempi ottaa yhteyttä kouluun kiusaamisasiassa tai oppilas kertoo opettajalle kiusaamisesta, selvitetään ensin, onko kyseessä systemaattinen kiusaaminen, satunnaisempi konflikti tai riita tai vaikkapa väärinkäsityksiin perustuvat loukkaantuminen. Mikäli kiusaamisen tunnusmerkit täyttyvät, ryhtyy koulutiimi käsittelemään asiaa.

Ensin keskustellaan kiusatun oppilaan kanssa ja tämän jälkeen jokaisen kiusaamiseen osallistuneen oppilaan kanssa yksitellen. Kiusaajien kanssa sovitaan, miten he muuttavat käyttäytymistään. Tämän jälkeen sovitaan nk. seurantakeskustelusta. Keskustelussa sekä kiusatun että kiusaajien kanssa varmistetaan, että kiusaaminen on todella loppunut.

Vanhemmille informoidaan kaikista tiimin käsiteltävänä olleista omaa lasta koskevista tapauksista. Tarvittaessa vanhemmat kutsutaan koululle selvittämään asiaa. Ensisijaisesti keskustelut käydään kuitenkin koulun aikuisten ja oppilaiden välillä.

Lisätietoa osoitteesta: www.kivakoulu.fi

Mikäli kiusaaminen jatkuu Kiva-tiimin toiminnasta ja huoltajien kanssa käydyistä keskusteluista huolimatta, käsitellään asiaa yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Vakavissa kiusaamistapauksissa tehdään rikosilmoitus.

Mikäli kiusaamistapaus vaatii kurinpidollisia menettelyjä, noudatetaan Perusopetuslain 36 §:n mukaisia säännöksiä

- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi (ilmoitetaan huoltajalle)
- Osallistuminen opetukseen voidaan evätä jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi (ilmoitetaan huoltajalle)
- Oppilas, joka opetusta tai rikkoo koulun järjestystä, voidaan määrätä enintään kahden tunnin jälki-istuntoon (tulee kirjata)
- Kirjallinen varoitus (rehtori päättää)
- Määräaikainen erottaminen (hyvinvointilautakunta päättää)

2. HÄIRINTÄ

Oppitunneilla on kaikilla oikeus työrauhaan. Oppituntia häiritsevää oppilasta huomautetaan hänen käytöksestään. Jos häirintä toistuu, oppilaan kanssa keskustellaan asiasta. Oppilaalle voidaan määrätä kasvatustalkoot tai jälki-istuntoa (POL 36§ 1 mom.). Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan tapahtuneesta ja koulun mahdollisista toimenpiteistä.

Oppilaan poistaminen luokasta

Opetusta vakavasti häiritsevää oppilasta voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Poistettuaan oppilaan luokasta opettaja huolehtii oppilaan valvonnasta. (POL 36§ 2 mom.)

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Tällöin oppilaan huoltajalle ilmoitetaan koulun toimenpiteistä ja tilanteen kärjistyessä pyydetään noutamaan oppilas jäljellä olevan työpäivän ajaksi pois. (POL 36§ 3 mom.)

Jos poistettava oppilas tekee vastarintaa luokasta poistettaessa, on rehtorilla ja opettajalla oikeus käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. (POL 36b§ 2 mom.)

Luokasta poistamisista ilmoitetaan oppilaan huoltajille Wilma-ohjelmaa käyttäen. Voimankäyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. (POL 36b§ 3 mom.)

3. VÄKIVALTA

Väkivalta on sellaista fyysistä toimintaa, joka voi vakavasti vahingoittaa toista henkilöä, kuten lyöminen, potkiminen, kuristaminen tai teräsein tai muiden kiellettyjen välineiden avulla tapahtuva vahingoittaminen. Tapaukset selvitetään samalla tavalla kuin kiusaamistapaukset. Niistä ilmoitetaan kuitenkin heti rehtorille, ja jokaisessa väkivaltatapauksessa otetaan yhteys sekä uhrin että väkivallantekijän huoltajiin. Vakavat tapaukset selvitetään yhteistyössä poliisin kanssa.

Rikoslain 21 luvun tarkoittama pahoinpitelyrikos luokitellaan joko lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi tai törkeäksi pahoinpitelyksi. Pahoinpitelyn kohteeksi joutuvalla ei välttämättä tarvitse aiheutua ruumiinvammaa, jotta teko täyttäisi ainakin lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Lievä pahoinpitely on asianomistajarikos, josta pahoinpitelyn kohteeksi joutuvan on itse tehtävä rikosilmoitus poliisille ja vaadittava tekijälle rangaistusta. Pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia.

Myös opettajan ja koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan on syytä aina pahoinpitelyn kohteeksi joutuessaan tehdä rikosilmoitus poliisille. Vaikka kyseessä olisi alle 15-vuotiaan henkilön teko, suoritetaan asiassa poliisitutkinta, joka jo toimenpiteenä voi estää vastaavanlaisen tapauksen uusiutumisen.

Mikäli tilanne ei koulun henkilöstön avulla rauhoitu, kutsutaan poliisi paikalle. Väkivaltatilanteesta tehdään muistio, johon kirjataan myös todistajien nimet.

Vakava uhkaus

Rikoslain 25 luvussa säädetään laittomasta uhkauksesta, jonka seurauksena uhattu henkilö voi tuntea turvallisuutensa olevan vakavassa vaarassa. Jos oppilasta tai koulun aikuista työntekijää uhataan ja hänellä on perusteltu syy pelkoonsa, voi hän tehdä asiasta poliisille tutkintapyynnön.

Rehtori ilmoittaa oppilaalle ja oppilaan huoltajalle, jos tapauksesta tehdään tutkintapyyntö poliisille.

4. KURINPITOTOIMENPITEET

Oppilasta, joka rikkoo järjestystä, menettelee vilpillisesti tai käyttäytyy muuten epäasiallisesti, voidaan rangaista kurinpidollisesti.

4.1. Luokasta poistaminen

Oppitunneilla on kaikilla oikeus työrauhaan. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan poistaa opetustilasta tarvittavin keinoin. Tarkemmat ohjeet tilanteen hoitamiseksi löytyvät luvusta Häirintä.

4.2. Laiminlyötyjen kotitehtävien korvaaminen

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviä (POL 36§ 4 mom.). Oppilaan huoltajalle ilmoitetaan ylimääräisestä työstä.

4.3. Jälki-istunto

Oppilas voidaan määrätä enintään kahden tunnin jälki-istuntoon. Jälki-istunnon antava opettaja tekee asiasta kirjallisen selvityksen, jossa yksilöidään teko tai laiminlyönti ja johon kirjaan myös oppilaan näkemys asiasta. Selvitys toimitetaan huoltajan nähtäväksi ja hän palauttaa sen allekirjoitettuna. Sen jälkeen jälki-istunto tapahtuu ennalta määrättyä ajankohdana. (POL 36§ 1 ja 5 mom.)

4.4 Kirjallinen varoitus

Jos oppilas muista kurinpitotoimista huolimatta jatkaa kielteistä toimintaansa, hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Ennen varoituksen antamista kuullaan oppilasta ja hänen huoltajaansa. (POL 36§ 1 ja 5 mom.)

4.5 Erottaminen

Jos kirjallinen varoituskaan ei tuota toivottua tulosta oppilaan käytökseen/toimintoihin, hänet voidaan erottaa enintään kolmen kuukauden ajaksi koulusta. Ennen erottamista kuullaan oppilasta ja hänen huoltajaansa. Rehtori esittää oppilaan erottamista hyvinvointilautakunnalle, joka päättää asiasta. Opetuksen järjestäjä huolehtii, että oppilaalla on erottamisen aikana mahdollisuus pysyä opetuksessa mukana. (POL 36§ 1 ja 5 mom.)

5. MUITA KASVATUSKEINOJA

5.1. Puhuttelu

Lievimissä koulun sääntöjen rikkomuksissa opettaja tai rehtori puhuttelee oppilasta. Ilmoitus puhuttelusta tehdään luokanopettajalle, -valvojalle ja tarvittaessa edelleen myös huoltajalle. Puhuttelu kirjataan Wilman tuntimerkintöihin.

5.2. Kasvatuskeskustelu

Koulun sääntöjen rikkomuksissa voidaan rangaistusten sijasta tai niiden rinnalla käyttää kasvatuskeskustelua. Kasvatuskeskusteluja voi käydä rehtori, opettaja tai oppilashuollon edustaja. Kasvatuskeskustelu voidaan toteuttaa joko oppilaan tai oppilaan ja huoltajien kanssa. Kasvatuskeskustelun keskeiset asiat kirjataan Wilman Tuki-välilehdelle.

5.3. Sovittelu

Sovittelua voidaan käyttää oppilaiden välisten ristiriitatilanteiden selvittelyyn. Vastuu ja taustatuki sovittelusta on aina opettajalla. Tilauksen jonkin asian sovittamisesta tekee koulun

aikuinen. sovittelusta laaditaan kirjallinen sopimus, jonka toteutumista seurataan. Koulukiusaaminen ei kuulu sovittelaviin asioihin. Tarvittaessa sovittelusta tehdään ilmoitus huoltajalle.

6. AIKUISEN OPPILAASEEN KOHDISTAMA KIUSAAMINEN, HÄIRINTÄ JA VÄKIVALTA

Lain lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504 tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Laissa säädetään menettelystä, jolla alaikäisten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa selvitetään. Laki koskee työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu edellä mainittuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran.

Mikäli koulun henkilökunnan jäsenen epäillään kiusaavan, häiritsevän tai käyttäytyvän väkivaltaisesti oppilasta kohtaan selvitetään asia henkilön esimiehen toimesta. Tässä selvityksessä oppilaan huoltajaa sekä asianomaista työntekijää tulee kuulla sekä suullisesti että kirjallisesti ja oppilasta ainakin suullisesti. Ellei asiassa päästä osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, voidaan asia tuoda hyvinvointilautakunnan käsiteltäväksi. Asianomaisilla on oikeus tehdä hallintokantelu Itä-Suomen aluehallintovirastoon. Mikäli asiassa epäillään rikosta, tehdään ilmoitus poliisille.

7. SEURANTA JA ARVIOINTI

Koulukiusaamista ja KiVa Koulu –ohjelman vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan vuosittain järjestettävien tilannekartoituksin.

Koulun turvallisuutta seurataan päivittäisen havainnoinnin lisäksi oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle suunnatuilla arviointikyselyillä. Kyselyiden keskeiset tulokset julkistetaan ja annetaan tiedoksi hyvinvointilautakunnalle.

8. SUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEEN, TARKISTUS JA PÄIVITYS

Tämä suunnitelma on päivitetty 27.10.2021.

Suunnitelma annetaan koulun tiedoksi henkilökunnalle siihen perehtymistä varten. Samoin kaikki uudet kouluun tulevat työntekijät tutustuvat suunnitelmaan perehdyttämisen yhteydessä. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain tai oleellisten tietojen muuttuessa.